

АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВІ МЕТОДИ ПРОТИДІЇ ОРГАНІЗОВАНИЙ ЗЛОЧИННОСТІ В УКРАЇНІ

Доценко Олександр Сергійович - кандидат юридичних наук, доцент,
професор кафедри публічного управління та адміністрування Національної
академії внутрішніх справ

УДК 343.9.02:342.951

Sunt definite și dezvăluite conținutul și esența metodelor administrativ-legale cu privire la caracteristicile lor de utilizare (aplicare) de către subiecții contracarare împotriva criminalității organizate.

Se concluzionează că metodele administrativ-juridice de combatere a criminalității organizate sunt un sistem de mijloace, metode și tehnici prin care influența administrativ-juridică (managerială) a entităților de conducere asupra obiectelor de conducere este realizată pentru îndeplinirea sarcinilor, funcțiilor, competențelor și puterilor de contracarare organizată. crima.

S-a subliniat că eficiența activităților subiecților de combatere a criminalității organizate, coerența activităților lor depind pe deplin de utilizarea integrată și eficientă a metodelor administrative și juridice care nu au contradicții interne și externe, ci se completează doar reciproc.

Cuvinte cheie: metode administrative și legale, management, combaterea criminalității organizate.

The article deals with a rather important problem – administrative and legal methods of combating organized crime, which enable the subjects of combating organized crime to achieve the goals of their activity, to apply specific means and methods for the implementation of tasks, functions, competences and powers, to determine the peculiarities of each of them.

The article analyzes the scientific opinions on the general theoretical understanding of the "method" and noted that in scientific works such concepts as "management methods", "methods of public administration", "methods of public administration", "methods of administration", "methods of administrative law", etc., which, in the author's opinion, are interconnected, since they have one basis – management. The author's opinion on the understanding of administrative and legal methods of combating organized crime is offered.

Scientists believe that a proper understanding of the methods is possible on the basis and in connection with the functions of control, and that any function that requires implementation is a specific purpose of management and actions related to the tasks of its implementation, which allows to separate methods from such concepts as: planning, control, accounting and other similar actions of management.

The content and essence of administrative and legal methods regarding their peculiarities of use (use) by the subjects of combating organized crime have been determined and disclosed.

It is concluded that administrative and legal methods of counteracting organized crime is a system of means, methods and techniques by which administrative and administrative (managerial) influence of management subjects is exercised on objects of management, with the purpose of performing tasks, functions, competences and the authority to combat organized crime.

It is emphasized that the effectiveness of the subjects of combating organized crime, the coherence of their activities, fully depend on the complex and effective use of administrative and legal methods that have no internal and external contradictions, but only complement each other.

Keywords: administrative-legal methods, management, counteraction to the organized crime (combating Organized Crime)

Постановка проблеми. Важливе значення у протидії організованих злочинності відіграють адміністративно-правові методи, які дають можливість суб'єктам протидії організованих злочинності досягати мети їх діяльності, застосовувати конкретні засоби і способи з реалізації завдань, функцій, компетенції і повноважень, визначати особливості діяльності кожного із них.

Серед науковців існують різні підходи щодо розуміння адміністративно-правових методів і такі думки дуже різняться. Одні автори розглядають їх в узагальненому вигляді, інші – в залежності від дослідження конкретного напрямку. У зв'язку з цим, виникає необхідність на науковому рівні дослідити і висловити влас-

ну позицію щодо адміністративно-правових методів протидії організованих злочинності в Україні.

Стан дослідження. У юридичній літературі приділено достатньо уваги дослідженню адміністративно-правових (управлінських) методів. Ці питання знайшли своє відображення у наукових працях: В. Б. Авер'янова, А. І. Алімпієва, О. М. Бандурки, І. І. Басецького, Ю. П. Битяка, В. В. Богущького, Б. М. Габричидзе, І. П. Голосніченка, В. Л. Прохольського, А. В. Денисової, Б. П. Єлісєєва, В. В. Зуя, Л. В. Ковалю, А. Т. Комзюка, М. В. Корнієнка, О. В. Кузьменко, Є. В. Курінного, В. І. Литвиненка, Н. Є. Міняйла, Т. М. Міщенко, М. І. Мельника, Є. В. Невмержицького, Г. П. Пожидаєва,

О. П. Рябченко, О. Ю. Шостко та ін. Враховуючи багатовекторність дослідження цього питання, складається враження, що це питання достатньо досліджене. Водночас, серед науковців й досі немає єдиної думки щодо розуміння адміністративно-правових методів, їх змісту та видів. У зв'язку з чим, вважаємо за доцільне розглянути ці питання стосовно використання адміністративно-правових методів у протидії організованих злочинності.

Метою статті є узагальнення думок науковців щодо адміністративно-правових методів, їх визначення та особливості застосування у протидії організованих злочинності в Україні.

Виклад основного матеріалу. О. О. Онищук, досліджуючи загальні методи протидії корупції, зазначає, що провідним методом адміністративного права є адміністративно-правовий метод. Адміністративно-правовий метод – це сукупність прийомів, засобів, впливу публічної адміністрації на об'єкти управління, щодо забезпечення регулюючого впливу норм адміністративного права на суспільні відносини, за допомогою яких встановлюється юридично владне та юридичне підвладне становище сторін у правовідносинах [1, с. 343], що цілком відноситься і до протидії організованих злочинності, яка досить взаємопов'язана з корупцією.

У зв'язку з корінними змінами, що відбуваються сьогодні в адміністративно-правовому механізмі протидії організованих злочинності та організаційно-правовому статусі суб'єктів управління, розгляд адміністративно-правових методів протидії організованих злочинності є надзвичайно актуальним питанням. Під дією змін, які відбуваються в публічному управлінні, змінюється й система правових засобів, які застосовують для забезпечення ефективного впливу управлінської діяльності на протидію організованих злочинності.

Слід погодитись з думкою А. Т. Комзюка, що методи адміністративної діяльності органів публічної адміністрації, так само як і її форми, досить різноманітні [2, с. 18]. І підходи науковців до розуміння категорії «метод» є надто різноманітними.

У словнику української мови термін «метод» визначається у двох значеннях: широкому

(як спосіб, знаряддя й засіб пізнання) та вузькому (як сукупність прийомів дослідження) [3, с. 692].

Правильне розуміння методів можливе на підставі та у зв'язку з функціями управління. Будь-яка функція, що потребує реалізації, становить конкретну мету управління і дії, взаємопов'язані через завдання її здійснення. Тому вона є частиною управлінської діяльності. Це дає змогу відокремити методи від понять, що вживаються в подібному до них розумінні, наприклад, планування, контроль, облік та інші подібні до них дії управління. Але взяті як окремі прийоми будь-якої з функцій управління вони вже становлять методи управління. Саме їх оптимальний вибір у конкретних умовах забезпечує ефективну діяльність органу управління [4, с. 155].

У юридичній енциклопедії містяться наступні визначення методів: 1) метод правового регулювання – спосіб впливу юридичних норм на суспільні відносини, що характеризується такими ознаками: стосується тільки юридичних норм; забезпечує єдність правового регулювання; гарантується у необхідних випадках засобами державного примусу; є одним з критеріїв поділу норм права на галузі; 2) методи управління – способи або засоби досягнення поставлених управлінських цілей, що визначають якісну складову управління [5, с. 617]. На наш погляд, метод правового регулювання і методи управління взаємопов'язані між собою єдністю мети і взаємодоповнюють одні одного. Враховуючи, що ці методи цілком мають пряме відношення до діяльності суб'єктів протидії організованих злочинності, зупинимось на їх розгляді.

Ряд науковців: В. В. Конопльов, С. О. Кузніченко, В. Ю. Шильник, С. Ю. Беньковський – під адміністративно-правовим методом регулювання розуміють сукупність правових засобів і способів (прийомів), які органи управління застосовують для забезпечення регулюючого впливу норм адміністративного права на суспільні відносини [6, с. 12]. Тим самим, на наш погляд, вони ототожнюють такі категорії, як: «адміністративно-правові методи» та «методи адміністративно-правового регулювання». З цього приводу Л. В. Коваль наго-

лошує, що метод адміністративно-правового регулювання відрізняється від інших методів владним, імперативним характером [7, с. 6]. На думку В. І. Литвиненка, вказаний підхід має право на існування, проте в певній мірі суперечить загальним теоретичним підходам, які розмежовують поняття «правове регулювання» та «правовий вплив» [8, с. 136]. Виходячи з наведеного, можна сказати, що адміністративно-правовий метод є поняттям ширшим та включає в себе обидві категорії, такі як метод адміністративно-правового регулювання та метод адміністративно-правового впливу, які в сукупності складають досліджувану нами категорію.

Окремі науковці звертають увагу, що серед методів адміністративного права є як загальні методи правового регулювання: імперативний і диспозитивний, які реалізуються шляхом: а) використання приписів; б) встановлення заборон; в) надання дозволів; так і спеціальні, притаманні тільки цій галузі: субординації, координатації, реординації, адміністративного договору, реєстрації, стимулювання, інвестицій та ін. [9, с. 13]. Погоджуючись з більшістю зазначених адміністративно-правових методів, усе ж таки, на наш погляд, координацію слід відносити до функції управління, а укладання адміністративного договору – до форм управління.

Якщо брати такий специфічний напрям як протидія організованих злочинності, то зазначені методи впливають із різних норм адміністративного, фінансового, кримінального, кримінально-процесуального права, норм податкового, оперативно-розшукового та ін. законодавства. Використання приписів, заборон та ін. методів у досліджуваній темі є досить поширеним явищем. Наприклад, встановлення порядку створення і ліквідації спеціальних підрозділів по боротьбі з організованою злочинністю, визначення їх правового статусу, призначення і звільнення керівників цих підрозділів, обов'язку окремих відомств і організацій надавати спеціальним підрозділам по боротьбі з організованою злочинністю інформації та багато ін. Для інших суб'єктів визначаються їх завдання, функції, компетенція і повноваження з протидії організованих

злочинності. Встановлюється юридична відповідальність за невиконання чи порушення, допущені під час виконання цих методів. Таким чином можна сказати, що вище зазначеними методами досягається системність (комплексність) і цілеспрямованість дій з протидії організованих злочинності.

У теорії права під методом розуміється сукупність прийомів та засобів (заходів), за допомогою яких втілюються в життя певні цілі [10, с. 47]. Такими цілями є упорядкування державно-владних відносин, яке здійснюється за допомогою норм права як загальноприйнятих правил поведінки. В адміністративно-управлінському аспекті метод визначається як спосіб впливу керуючого суб'єкта на поведінку керованого об'єкта [7, с. 86].

Узагальнюючи думки науковців, слід зазначити, що окремі з них адміністративно-правовий метод ототожнюють з адміністративно-правовим регулюванням і визначають як адміністративно-правові категорії, які включають в себе засоби і способи, що в сукупності утворюють відповідний адміністративно-правовий метод. У такому випадку кожен окремий метод складається з певного набору способів та засобів, які чітко врегульовані нормами адміністративного права. Такий підхід до визначення адміністративно-правових методів є найбільш поширеним серед адміністративістів. Водночас, більшість науковців зазначають, що за допомогою адміністративно-правового методу здійснюється вплив суб'єкта управління на об'єкт управління, тобто, пов'язуючи його з управлінською діяльністю. І більшість науковців з адміністративного права дає близькі за змістом та суттю визначення адміністративно-правових методів, проте кожне з них містить особливості, які, на їх думку, підкреслюють особливості ознак аналізованої категорії у тій чи іншій сфері.

Виходячи з аналізу наведених думок науковців, ми вважаємо, що під адміністративно-правовими методами протидії організованих злочинності слід розуміти систему засобів, способів і прийомів, за допомогою яких органи державної влади здійснюють адміністративно-правове регулювання та управлінський вплив

на суспільні відносини у протидії організованих злочинності.

Методи ґрунтуються на законах і принципах діяльності суб'єкта та об'єкта управління. Тому вони покликані забезпечити такий склад і зміст прийомів, операцій і процедур у ході здійснення управлінської діяльності, такий порядок взаємодії людей, який, з одного боку, забезпечив би професійну, організаційно-технічну обґрунтованість рішення, а з іншого, – максимально врахував би інтереси людей та організацій, яких воно торкається, які будуть його реалізовувати [11, с. 37].

Т. О. Коломєєць акцентує увагу на тій обставині, що методи публічної адміністрації – це сукупність засобів здійснення управлінських та публічно-сервісних функцій держави, впливу суб'єктів публічної адміністрації на об'єкти. Особливостями методів публічної адміністрації є те, що: реалізуються в процесі публічної адміністрації; виражають керівний (упорядковувачий) вплив суб'єктів публічної адміністрації на об'єкти адміністрування, є змістом цього впливу і мають своїм адресатом конкретний об'єкт (індивідуальний чи колективний); у методах публічної адміністрації міститься воля держави, виражаються повноваження владного характеру органів виконавчої влади; використовуються суб'єктами публічної адміністрації як засіб реалізації їх компетенції; мають свою форму і зовнішнє вираження; у методах знаходиться прояв публічний інтерес; вибір конкретного методу залежить від сукупності факторів, зокрема від особливостей організаційно-правового статусу суб'єкта публічної адміністрації, від об'єкта його діяльності [12, с. 193].

Аналіз думок науковців і практики діяльності суб'єктів забезпечення протидії організованих злочинності свідчить, що в їх діяльності використовуються різні методи, серед яких можна виділити методи *організації* і методи *діяльності* суб'єктів управління.

Систему організаційних методів Н. Р. Нижник розглядає як сукупність двох рівнозначних елементів: вплив на структуру управління (регламентація діяльності і нормування системи управління) і на процес управління (підготовка, прийняття, організація виконан-

ня і контроль за управлінськими рішеннями). Об'єктивними засадами використання організаційних методів управління виступають організаційні відносини, що складають частину механізму управління. Адже через них реалізується найважливіша функція управління – функція організації [13, с. 116]. Таким чином, можна сказати, що методи управління представляють собою сукупність організаційного і розпорядчого адміністративного впливу на відносини у протидії організованих злочинності. Здійснення цих методів гарантується системою нормативно-правових актів.

Організаційні методи не мають детальної нормативно-правової регламентації, але є необхідними для успішного здійснення управлінської (адміністративної) діяльності. Прикладами таких методів може слугувати: безпосереднє ознайомлення керівника зі станом справ на місці; особисте інструктування керівником працівників, які будуть виконувати складні завдання з протидії організованих злочинності, в необхідних випадках може проводитись їх навчання тощо. Обсяг організаційних методів управління досить великий. Тому конкретно урегулювати їх неможливо. Основне, щоб суб'єкт протидії не виходив за межі своєї компетенції і повноважень. Для організаційних методів характерним має бути – чітка їх адресність, зрозумілість і обов'язковість виконання.

Отже, можна говорити, що організаційні методи протидії організованих злочинності детально нормативно-правовими актами не врегульовані, а у своїй більшості базуються на практичних навичках і досвіді діяльності суб'єктів протидії. До таких методів можна віднести:

1) *метод розпоряджень*. Для оперативності прийняття управлінських рішень, їх організаційного забезпечення, надання стійкості у виконанні прийнятих рішень, в управлінській діяльності суб'єктів забезпечення протидії організованих злочинності застосовується метод розпоряджень, який проявляється у виданні наказів, доручень, вказівок, розпоряджень, планів, інструкцій, інших документів, які прийнято називати «актами управління». Застосування цього методу обґрунтовується тим, що

діяльність багатьох суб'єктів протидії організованих злочинності не піддається детальній регламентації виключно законодавчими актами;

2) *метод узгодженості*, який може здійснюватися у різних формах, наприклад: а) дотримання субординації дій суб'єктів та їх груп; б) поєднання різних факторів життя (економічних і соціальних сторін управління, централізації і децентралізації, єдиноначальності і колегіальності, регіонального, галузевого та міжгалузевого факторів управління та ін.); в) відповідність одного фактору іншому (дії учасників управління вимогам об'єктивних законів, надбудови – базису, політики – економіці, проміжного результату – кінцевому тощо); г) пропорційність розвитку елементів системи [14, с. 156].

Слід наголосити, що специфіка протидії організованих злочинності вимагає постійного узгодження дій суб'єктів протидії організованих злочинності як між собою на горизонтальному рівні, так і з вищестоячими суб'єктами управління, іншими правоохоронними і контролюючими органами. Вивчення досвіду діяльності Національної поліції з протидії організованих злочинності дає підстави стверджувати, що понад 80 % заходів потребують узгодження різного рівня. Це забезпечує гарантію дотримання принципу законності, але й уповільнює процес прийняття багатьох управлінських і процесуальних рішень, проведення невідкладних заходів, що, в цілому, знижує ефективність протидії організованих злочинності;

3) *метод перевірок*, який може здійснюватися у формі інспектування, цільової, контрольної та іншої перевірки. Цей метод є різновидом контролю, який дозволяє суб'єкту управління систематично стежити за станом справ у підпорядкованих органах, підрозділах і стосується різних питань їхньої діяльності з протидії організованих злочинності;

4) *метод інструктування*. Інструктаж (від лат. *instruere* – вводити, наставляти) – роз'яснення норм, правил, порядку, способів виконання певної дії, роботи на підставі відповідних інструкцій [15, с. 704]. Інструктаж є важливим і необхідним у випадках, коли саме

завдання подається у загальному вигляді, а виконавцям необхідно приймати самостійне рішення в процесі його виконання, наприклад, при затриманні членів організованих злочинних угруповань, проведення у них обшуків, виявлення і вилучення доказів та в інших не стандартних ситуаціях.

Методи діяльності, які використовуються суб'єктами протидії організованих злочинності, поділяються на *загальні* і *спеціальні*.

До загальних методів, насамперед, відносять *переконання* і *примус* [5, с. 618]. Переконання і примус проявляється через права, компетенцію та повноваження суб'єктів протидії організованих злочинності, що підкреслює їх владність. Слід також наголосити, що переконання і примус можуть застосовуватися тільки на підставі, в межах і порядку, визначених нормативно-правовими актами. Будь-які виняткові обставини не можуть бути підставою для незаконних дій або бездіяльності суб'єктів протидії організованих злочинності. Це повністю відповідає вимогам ст. 60 Конституції України [16] про те, що ніхто не може бути примушений роботи те, що не передбачено законом. Ніхто не зобов'язаний виконувати явно злочинні розпорядження чи накази, і ніхто не має права примушувати їх виконувати.

Метод переконання базується на чіткості нормативно-правових актів, авторитеті керівника та інших складових, що застосовується без додаткової нормотворчої та правозастосовної діяльності.

Метод *регулювання* тісно пов'язаний з нормотворчою діяльністю. Але у протидії організованих злочинності, де задіяно багато суб'єктів, метод регулювання доцільно поділяти на загальнозаконодавче і відомче. Залежно від рівня регулювання можна виділити *загальне (стратегічне)* та *безпосереднє* управління суб'єктами протидії організованих злочинності. Загальнодержавне (стратегічне) управління здійснюється за допомогою нормативно-правових актів Верховної Ради України, Президента України, Кабінету Міністрів України. Безпосереднє – це відомче управління на різних рівнях.

До *спеціальних методів* управління належать методи виконання окремих функцій

управління. До таких методів управління діяльністю суб'єктів протидії організованих злочинності можна віднести: моніторинг стану організованої злочинності, узагальнення та розповсюдження передового досвіду, надання практичної допомоги і т. ін.

Важливою управлінською складовою діяльності суб'єктів протидії організованих злочинності є процес розроблення та прийняття рішень. Важливе місце у процесі розроблення та прийняття управлінських рішень відводиться *регламентному методу*, який є засобом описання порядку виконання управлінських рішень, розподілу управлінських завдань між виконавцями. Регламент визначає послідовність виконання управлінських завдань та умов їх вирішення. Під ним розуміють установлення сукупності правил, які визначають структуру, функції та порядок діяльності суб'єктів протидії організованих злочинності. Регламент може включати такі складові: а) організаційну структуру управління; б) розподіл прав та обов'язків між співробітниками і керівниками, перелік повноважень суб'єктів управління; в) порядок вирішення службових та інших питань діяльності; г) порядок вирішення суперечностей між співробітниками, між суб'єктами протидії організованих злочинності; д) конкретні процедури прийняття рішень з окремих службових, фінансових, соціальних та інших питань; е) відповідальність керівників на всіх рівнях управління; є) заходи щодо матеріального, морального, адміністративно-правового захисту прав і повноважень суб'єктів протидії організованих злочинності та окремих працівників; ж) порядок внесення змін і доповнень щодо протидії організованих злочинності і т. ін.

Рішення, вироблені в процесі застосування регламентного методу, можуть набути: зобов'язуючі (зобов'язують виконати певні дії), забороняючі (містять у собі заборону на виконання певних дій); уповноважуючі (дають можливість діяти у межах нормативно-правового акту на свій розсуд); рекомендує (містять пораду про можливі засоби чи дії); встановлюючі (встановлюють правила поведінки, але без їх обов'язковості чи заборони).

Крім того, виділяють форми разового розпорядження, наказу [17, с. 68].

Висновок. Таким чином, можна стверджувати, що адміністративно-правові методи протидії організованих злочинності – це система засобів, способів і прийомів, за допомогою яких здійснюється адміністративно-правовий (управлінський) вплив законодавчо уповноважених суб'єктів управління на об'єкти управління, з метою виконання завдань, функцій, компетенції і повноважень з протидії організованих злочинності.

Ефективність діяльності суб'єктів протидії організованих злочинності, злагодженість їхньої діяльності, в повній мірі залежать від комплексного і ефективного використання адміністративно-правових методів, які не мають внутрішніх і зовнішніх протиріч, а тільки доповнюють один одного. Використання окремого методу у відриві від інших, позитивного результату у протидії організованих злочинності не принесе.

Література

1. Онищук О. О. Загальний метод протидії корупції в Україні. *Форум права*. 2010. № 2. С. 343-346.
2. Комзюк А.Т. Заходи адміністративного примусу в правоохоронній діяльності міліції: поняття, види та організаційно-правові питання реалізації: монографія. Харків: Вид-во Нац. ун-ту внутр. справ, 2002. 336 с.
3. Словник української мови: в 11 т. / АН Української РСР, Ін-т мовознав. ім. О. О. Потебні. Київ: Наук. думка, 1973. Т. IV: І-М. 840 с.
4. Адміністративне право: підручник / за ред. Ю. Б. Битяка, В. М. Гаращука, В. В. Зуя. Харків: Право, 2010. 624 с.
5. Юридична енциклопедія: у 6 т. / НАН України, Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України, Вид-во «Українська енциклопедія» ім. М. П. Бажана. Київ: «Укр. енцикл.», 2001. Т. 3: К – М. 792 с.
6. Конопльов В. В., Кузніченко С. О., Шильник В. Ю., Беньковський С. Ю. Адміністративне право України: навч. посіб. для курсан. та студ. юрид. спец. вищих навч. закл. Харків: ТОВ «ПРОМЕТЕЙ-ПРЕС», 2007. 268 с.

7. Коваль Л. В. Адміністративне право: курс лекцій (для студентів юрид. вузів та фак.). 3-те вид. Київ: ТОВ «Вентурі», 1998. 207 с.
 8. Литвиненко В. І. Концепція адміністративно-правового забезпечення протидії корупції в Україні: дис. ... д-ра юрид. наук: 12.00.07 / Міжрегіональна академія управління персоналом. Київ, 2015. 471 с.
 9. Алфьоров С. М., Ващенко С. В., Долгополова М. М., Купін А. П. Адміністративне право. Загальна частина: навч. посіб. Київ: Центр учбової літератури, 2011. 216 с.
 10. Тихомиров Ю. А. Курс административного права и процесса. М.: Юринформцентр, 1998. 740 с.
 11. Бандурка О. М. Основи управління в органах внутрішніх справ України: теорія, досвід, шляхи удосконалення. Харків: Основа, 1996. 398 с.
 12. Коломоець Т. О. Адміністративне право України. Академічний курс: підручник. Київ: Юрінком Інтер, 2011. 576 с.
 13. Нижник Н. Р., Машков О. А. Системний підхід в організації державного управління: навчальний посібник. Київ: Вид-во УАДУ, 1998. 160 с.
 14. Державне управління: теорія і практика / за заг. ред. В. Б. Авер'янова. Київ: «Юрінком», 1998. 432 с.
 15. Юридична енциклопедія: у 6 т. / НАН України, Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України, Вид-во «Українська енциклопедія» ім. М. П. Бажана. Київ: «Укр. енцикл.», 1998. Т. 2: Д – Й. 744 с.
 16. Конституція України: станом на 28 лют. 2020 р. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80> (дата звернення 28.02.2020)
 17. Грохольський В. Л. Організаційно-правові засади управління спеціальними підрозділами МВС України по боротьбі з організованою злочинністю: монографія. Харків: Вид-во Нац. ун-ту внутр. справ, 2003. 312 с.
-